

DONOR

ORIENTERING TIL BLODDONORERNE

NR. 65 DECEMBER 2001

NYT

Donor Nyt fortsætter!

(i hvert fald nogen tid endnu)

Bloddonorernes landskomité mødtes den 7. oktober, bl.a. for at drøfte Donor Nyts fremtid.

Bladets udsendelse til alle danske donorer er de seneste tre år blevet finansieret af Sundhedsministeriet, selvom udgifterne til blodgivning i øvrigt påhviler sygehusejerne, altså amterne og H:S.

Et markant flertal i landskomitéen ønsker, at bladet fortsat skal postomdeles fire gange om året, således at alle donorer løbende modtager samme information og på den måde har kontakt med donorkorpset, uanset hvor mange eller hvor få gange, donor bliver indkaldt til tapning.

Landskomitéen tilsluttede sig en tidligere forretningsudvalgsbeslutning, hvorefter landsorganisationens (beskedne) formue skal finansiere første udgave af bladet i 2002 - som dermed fortsat udsendes til alle donorer. Fra og med det andet nummer i 2002 skal donorkorpserne selv betale. Da ingen af korpserne har for mange midler, forestår der i flere amter vanskelige forhandlinger for "at skrabe penge" sammen til bladet.

Samtidigt skal donorernes amtskomitéer indgå aftaler med amtskommunerne om den fremtidige arbejdsfordeling mellem de frivillige donorkorps og sygehuse. I de hidtil indgåede amtsaftaler har donorkorpserne påtaget sig distributionen af Donor Nyt.

Det er redaktionens håb, at flest mulige korps - indenfor amternes tilskud til donorkorpsernes informationsvirksomhed - finder midler til fortsat postomdeling af bladet. Velinformede donorer sparer amterne for en

række udgifter til afbrudte tapninger, transport m.v., og det stigende antal tilmeldinger via bagsidekuponerne viser, at donorerne bruger Donor Nyt, når de skal overtale en ven eller et familiemedlem til at blive donor.

Bladet koster postomdelt fire gange om året ca. 10 kr. pr. donor. For det beløb kan amterne højst udsende to breve med almindelig porto til donorerne. Ved at bruge Donor Nyt kan amterne for meget små penge få udsendt vigtige meddelelser til donorerne fire gange om året - og samtidigt medvirker bladet til at løfte amternes informationsforpligtelse overfor donorerne.

Fra en spørgeskemaundersøgelse i Storkøbenhavn og Frederiksborg Amt ved vi, at 95% af de svarende donorer havde opdaget, at bladet blev modtaget med posten, 97% mente, at de fik deres oplysningsbehov dækket via bladet, og 58% læste mere end halvdelen af bladet. Det er fine tal, som vi håber også vil gøre indtryk hos de besluttende amtspolitikere.

Niels Mikkelsen
Ansvarshavende redaktør

Donorer er sundere medarbejdere

Illustration: Annette Carlsen

I virkeligheden skulle arbejdsgivere ved jobsamtalen hellere spørge om ansøgeren er bloddonor end om hans kvalifikationer...

En fransk undersøgelse viser, at bloddonorere i gennemsnit er langt mindre syge end ikke-donorere. Arbejdsgivere skal derfor ikke frygte den times arbejdskraft, de mister når donoren bliver tappet. Tværtimod kan de glæde sig over at have fået en medarbejder, der meget sjældent lægger sig syg.

Indkaldelser via SMS og e-mail

Sygehuset i Molde i Norge er begyndt at indkalde bloddonorer ved hjælp af e-mails og SMS-meddelelser på mobiltelefonen. Ved at mindske antallet af telefonkontakter bliver der mere tid til at rekruttere flere donorer. Systemet hedder **BLODHUND!**

Sygehuset i Molde bruger et program, de kalder "Blodhund". Donoren modtager en mail, der foreslår en tid i blodbanken, og vedkommende skal bare svare ja eller nej til aftalen. Når svaret kommer, holder datasystemet i blodbanken automatisk styr på ændringerne.

Erfaringerne med "Blodhund" er gode. E-mail-indkaldelserne startede i sommer, mens WAP- og SMS-indkaldelserne først er startet nu til efteråret. Producenterne regner med, at systemet lanceres i januar 2002 i flere af Norges ca. 67 tappesteder.

- Vi har foretaget en undersøgelse, som viser, at vi i snit må løfte røret fire gange for hver donor, vi ønsker at indkalde. Nu kan bioanalytikerne få frigjort mere tid. Vi ønsker blandt andet at bruge mere tid til rekruttering af nye donorer, siger den norske "tapper" Bodil Berg Trygstad til norske Dagens Medisin. Ved at erstatte manuelle rutiner med en funktionel IT-løsning frigøres det lægefaglige personale.

Ifølge Trygstad er det ikke kun unge, der ønsker at blive indkaldt via e-mail. Da de rekrutterede personer til forsøgsprojektet, sendte de breve ud til 80 mennesker, som de vidste havde adgang til e-mail på deres job. Kun fire af de 80 donorer ønskede at opretholde den gamle indkaldelsesmåde.

Af Thomas Oldrup

Illustration: Annette Carlsen

Producenterne bag systemet fortæller også, at systemet til enhver tid kan give et overblik over, hvordan beholdningen af de enkelte blodtyper ser ud. Samtidig repræsenterer Blodhund en radikal forbedring af katastrofeberedskabet, da systemet kan varsle 600 donorer i minuttet.

Systemet til Danmark

Der eksperimenteres også med SMS-indkaldelser til unge i England. Forskerne, der står bag "Blodhund", håber at sprede systemet til hele Norge og videre til Danmark og Sverige. Indtil videre må de fleste danske donorer dog nøjes med et brev eller et telefonopkald.

- Vi er opmærksomme på behovet og håber at være i stand til at bruge SMS og e-mail i fremtiden. Det fortæller Per Hemmingsen, der er daglig leder for Danmarks største korps, Bloddonorerne i Storkøbenhavn:

- Men vi har p.t. de bedste erfaringer med at indkalde telefonisk og har endnu ikke mulighed for at indkalde elektronisk. I Viborg og andre steder er man dog forsøgsvis gået igang med at indkalde donorer via e-mail.

Vigtig 100 år gammel opdagelse

I år er det 100 år siden, at Karl Landsteiner publicerede sin opdagelse af ABO blodtypesystemet. Denne opdagelse var nok det største tigerspring fremad i hele blodtransfusionens historie.

Karl Landsteiner kom med talrige bidrag indenfor sit felt, som ikke bare viste hans pertentlige nøjagtighed i sine observationer og beskrivelser, men også hans store biologiske forståelse. Men hans navn vil uden tvivl altid være knyttet til hans opdagelse af blodtyperne i 1901 og hans store arbejde indenfor dette felt. Det var også opdagelsen af blodtyperne, der i 1930 gav ham Nobelprisen i Medicin.

Nævnte ikke Nobelprisen for sin familie

Selv syntes Karl Landsteiner, der var født i Wien 1868, at han havde bedrevet større ting end at opdage blodtyperne. Da han modtog beskeden om, at han ville få Nobelprisen, fortalte han det ikke engang til sin familie. Desuden udtalte han, at han hellere ville blive husket for en anden af sine opdagelser, det lille molekyle Hapten. Et meget teoretisk immunologisk fænomen, men af stor videnskabelig betydning senere hen.

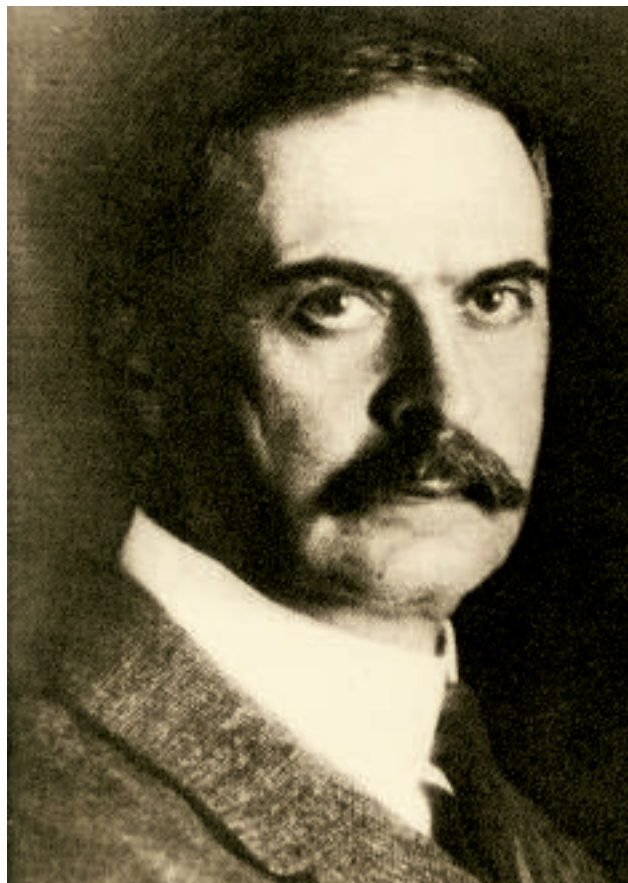
Hans opdagelser skabte ikke megen opmærksomhed, før han i 1909 klassificerede menneskeblodet i de i dag så velkendte fire grupper A, B, AB og O og påviste, at det er katastrofalt at blande blodet mellem visse af typerne.

For nyligt er der blevet stillet spørgsmål ved, om blodtypen O ifølge Landsteiner var tallet 0 (nul) eller bogstavet O, som i så fald skulle stå for "Ohne" (tysk for "uden"). I virkeligheden er det vist mest vigtigt og interessant for computere!

Pessimist og arbejdsnarkoman

Af natur var Landsteiner pessimist og foretrak at leve alene og afsondret fra andre mennesker. Ikke desto mindre havde han både kone og familie. Gennem hele sit liv forskede han og nedskrev observationer indenfor mange andre felter end sit eget. Landsteiner var hård i de krav, han stillede til sig selv, havde en utrættelig energi og var en udpræget arbejdsnarkoman.

Det var karakteristisk for Landsteiner, at da han døde, var det med en pipette i hånden. I sommeren 1943 fik han et hjerteanfald i sit laboratorium på Rockefeller Institutet i New York, hvor han tilbragte sine sidste år som professor.

Det var denne strengt udseende herre, dr. Karl Landsteiner, der for 100 år siden opdagede forskellen på blodtyperne, det såkaldte ABO-system.

Foto: FOCI Image Library

Af Thomas Oldrup

Dengang i blodbanken

Foto: Jens Frandsen

Ketty Høeg gik på pension fra Blodbanken i 1985 og bor nu i en dejlig andelsbolig, hvor hun nyder sit otium. Avisudklip og billeder fra tiden i Blodbanken er samlet i en udklipsbog. De gamle tappeprotokoller, ført med sirlig håndskrift fra dengang, Ketty var kontaktperson for området i Sparkær, har sin faste plads i samme skuffe. Billedet her er fra 1988.

Donor Nyt har snakket med Ketty Høeg, der i årene fra 1967 til 1985 var leder af Blodbanken på Viborg Sygehus. Meget forandrede sig i de år, hun var i blodbanken, og meget har forandret sig siden.

Ketty Høeg er morsingbo, der som ung besluttede at gå sygeplejevejen på Møen Sygeplejeskole. I 1967 kom opfordringen til at overtage ledelsen af Blodbanken på Viborg Sygehus.

- I de næste år forestod jeg sammen med en anden sygeplejerske tapningerne af korpsets dengang ca. 4.000 donorer. Det var stort set kun i sommerferierne, der kom afløser på. Vi tappede hver ca. 10 donorer dagligt, og husk på, at dengang arbejdede vi også om lørdagen indtil kl. tre, fortæller Ketty Høeg.

- Indkaldelse af donorer var også noget, jeg stod for. Donorerne var for mig næsten som en stor familie, hvor jeg kendte dem hver især. Fortegnelsen over donorer, hvornår de var tappet sidst, og hvilken blodtype de havde, stod i en håndskreven protokol, som omhyggeligt blev ajourført ved hver tapning. Dengang blev donorerne afhentet i taxi, og jeg bestræbte mig på at indkalde donorer, så de, der boede eller arbejdede tæt ved hinanden, kunne fylde en taxi op.

Rygelse og dansemusik til donorerne

- Viborg var dengang en meget aristokratisk by, hvor der var forskel på høj og lav, et forhold som jeg hurtigt fik ændret i blodbanken, så alle donorer blev behandlet ens. Dengang

blev der delt rygelse ud til donorerne. Før jeg kom til, var der nogen, der fik en cigar efter tapning, mens andre måtte nøjes med en cigaret eller cerut. Alle blev nu budt det samme. Efter nogle år ophørte vi dog helt med at dele rygelse ud.

- Donorpleje var der ikke meget af, da jeg tiltrådte! De jubilerende donorer blev

inviteret på en kop kaffe med et par snitter, og under kaffen blev der vist film med tilhørende foredrag. Efter mit forslag blev filmen afløst af levende dansemusik, og der blev foruden kaffe serveret øl. Et tiltag som donorerne syntes om, og som stadig foregår.

Dus med donorerne

- Dengang var det taxi-vognmænd, der transporterede donorerne. Vognmændene var utroligt flinke til at hjælpe donorerne tilrette og med at dele forfriskninger ud. På et tidspunkt var det en afløser, der kørte donorture, og han havde afleveret et byrådsmedlem til tapning. Efter tapning gik donoren ud for at blive kørt hjem. Efter et par minutter gik døren op, og den nytappede donor kom slæbende med chaufføren, der var besvimet. Det viste sig, at blot man nævnte ordet blod for chaufføren, fik han det dårligt. Den oplevelse medførte, at ved den næste donorsammenkomst, efter at donorkorpsets formand havde takket vognmændene for deres gode behandling af donorerne, rettede overlæge Søren K. Sørensen en tak til donorerne for deres villige hjælp til vognmændene!

- Dengang var vi Des med lægerne, det, syntes jeg, var udmærket, for det gav en respektfuld distance, og jeg havde lidt svært ved at vænne mig til de nye tider, da vi blev dus med alle. Jeg har i alle årene bestræbt mig på at føre en venlig, men bestemt ledelsesform både for personalet og overfor donorer, slutter Ketty Høeg, der stadig har kontakt med gamle kolleger og nyder at få en snak om gamle dage.

Salg af blodet?

Er det rigtigt, at Danmark sælger blodet til udlandet?

Hilsen
Kurt

Kære Kurt
Eksport af dansk blod kan kun ske undtagelsesvis, men dansk blod, blodkomponenter eller industrielt forarbejdede blodprodukter kan dog sendes til udlandet i forskellige situationer, f.eks. som nødhjælp, ved katastrofer eller i en akut mangel-situation.

Da alle blodkomponenterne ikke udnyttes i samme forhold, som de findes i blodet, kan der blive

overskud af visse komponenter, som kan komme patienter i udlandet til gode. Men i alle tilfælde skal Lægemiddelstyrelsen og Bloddonorerne i Danmark sige god for leverancen.

Også produkternes salgspris skal godkendes, og den vil normalt ikke kunne overstige de afregningspriser, der gælder ved leverancer mellem blodbanker indenfor landets grænser.

Tapninger udelukkende med henblik på eksport vil normalt ikke kunne accepteres.

Med venlig hilsen
Niels Mikkelsen
daglig leder, BiD

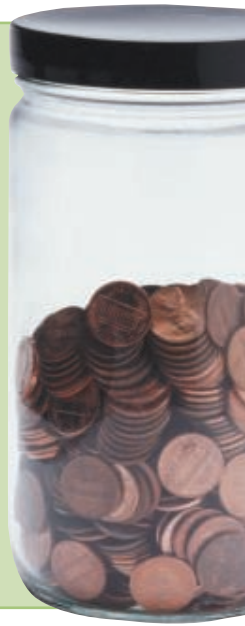

Foto: Photodisc

Hjælp?

Foto: Photodisc

Hejsa. Jeg er en ung mand på 25 år, som meget gerne ville være bloddonor, men desværre må jeg ikke i øjeblikket, da jeg får antidepressionspiller. Hvad kan jeg gøre, eller hvilke muligheder er der for mig at skaffe flere raske bloddonor?

Jeg regner med selv at melde mig ind som bloddonor, når jeg bliver rask og medicinfri. På forhånd tak for svar.

R.

Du skal være velkommen som donor, når du er medicinfri. Indtil da sender vi gerne både pjecer og plakater til opsætning - du skal bare sende din adresse. Du kan også hjælpe ved at henvise til vores hjemmeside www.bloddonor.dk, hvor folk selv kan melde sig. Endeligt er et læserbrev en rigtig god idé.

Med venlig hilsen
Niels Mikkelsen
daglig leder, BiD

Positiv?

I forrige nummer af Donor Nyt havde I en artikel, der handlede om, hvad blodet undersøges for. Men hvad sker der, hvis nu blodbanken skulle finde antistof i en prøve? Indkaldes man, og hvem taler man med?

Med venlig hilsen
S. P.

Kære S.P.
Hvis der er noget unormalt ved resultatet af en af de prøver, der bliver taget i forbindelse med tapning, får man altid besked af blodbanken. Hvordan det sker, afhænger af, hvor alvorligt det er. Hvis det f.eks. "bare" er en for lav hæmoglobinværdi, sender blodbanken typisk et brev. Er det alvorlige sygdomme, der er blevet fundet, er det overlægen, der ringer og indkalder til en supplerende undersøgelse. Til en sådan samtale vil der typisk også være en psykolog til stede.

Man får kun besked, hvis det er et bekræftet prøveresultat (d.v.s. resultatet af en prøve nr. 2) og altså ikke, hvis der kun er én prøve, der viser positivt resultat. Prøve nr. 2 afventer ikke næste blodgivning.

Når blodbanken finder positive, er der dog typisk tale om det, vi kalder "falsk positive". Det er, fordi man bruger så fine undersøgelsesmetoder, at de somme tider slår ud - også uden at der er sygdom. Læs mere herom på side 8-9 i dette Donor Nyt.

Med venlig hilsen
Jan Jørgensen,
Overlæge,
Skejby Sygehus

Foto: Foci

EU-regler om donorblod på vej

Foto: FOCL Image Library

Europa-Parlamentet drøftede den 6. september Europa-Kommissionens forslag til Direktiv om *fastsættelse af standarder for kvaliteten og sikkerheden ved taping, testning, behandling, opbevaring og distribution af humant blod og blodkomponenter*. Parlamentet slog bl.a. fast, at det er mest sikkert og hensigtsmæssigt, at man i EU kun bruger blod fra ubetalte donorer.

Direktivet har hjemmel i Amsterdam-traktatens artikel 152, stk. 4, hvorefter EU skal fastsætte en høj standard for kvaliteten og sikkerheden af organer og stoffer af menneskelig oprindelse, blod og blodprodukter; ...”

Forsat tillid

Bloddonorerne i Danmark er medlem af den Internationale Sammenslutning af Bloddonororganisationer, ISB, som arbejder for at få et EU-Direktiv, som kan sikre patienters og donorerers fortsatte tillid til EU-landenes blodforsyninger.

ISB mener, at de største trusler mod en høj sikkerhed er mangel på blod og bloddonorer - og import af underlødige blodkomponenter fra tredjelande. Flere EU-medlemslande er endnu ikke selvforsynende med blod og blodkomponenter fra ubetalte donorer og må betale eller importere blod og blodprodukter fra andre lande. Kommissionen tror, at fri udveksling af blod mellem medlemslandene vil lede til større selvforsyning i EU. ISB ønsker derfor, at alle blod- og plasmadonorer i EU er dækket af samme minimumsregler for udvælgelse, forsikring, information o.s.v.

Alt blod skal være ubetalt

Men ISB kræver, at alt blod, der udveksles mellem landene, skal være ubetalt, før grænserne åbnes. Blod og blodprodukter har terapeutiske virkninger på grund af oprindelsen i menneskekroppen, og det netop vedtagne Nice-Charter har et klart forbud mod kommercialisering af menneskekroppen eller dele heraf.

Et højt sikkerhedsniveau kræver ifølge Europarådet og Verdenssundhedsorganisationen WHO ubetalt blodgivning. For ISB er betaling for menneskeblod også et spørgsmål om etik og om mulighederne for rekruttering, idet ubetalt blodgivning fremmer respekten for donorsagen og for donorerens gave til andre mennesker.

De lande, som enten betaler deres donorer eller indfører blodkomponenter og blodprodukter fra tredjelande, kan ifølge ISB få en midlertidig dispensation fra kravet om ubetalt blod, men må så fraskrive sig muligheden af at videresende blod og blodprodukter til de andre EU-lande. Og for at opretholde tilliden til blodforsyningen skal alle blodkomponenter kunne spores fra donor til patient.

Selvforsyning

Selvforsyning i EU bør ifølge ISB ske ved, at hvert land søger at opnå selvforsyning. En blodforsyning bør komme fra samme befolkningsgruppe som patienterne, bl.a. af immunologiske hensyn. Samtidigt bør de rige EU-lande undgå at undergrave andre landes selvforsyning, f.eks. ved høj betaling for det blod, som fattigere lande selv kunne have brug for.

Enhver tvivl om sikkerheden ved en blodforsyning kan medføre store skader for donorrekrutteringen og fastholdelse - og dermed for selvforsyningen i et land. Det er derfor vigtigt, at EU sætter så høje krav, at man undgår skandaler på grund af den fri udveksling af blod over grænserne i EU.

En række lande forventes at blive nye medlemmer af EU i de kommende år, og de skal også leve op til EU-Direktivet om en høj kvalitets- og sikkerhedsstandard. Hvis det skal være muligt, skal der i disse lande foretages massive investeringer i blodbanksikkerhed, donorrekruttering, edb, plasmaforarbejdning m.v. EU bør derfor afsætte flere midler til forbedring af blodsikkerheden, både i de nuværende og i de nye medlemslande.

Europarådet udgiver en "Guide to the preparation, use and quality assurance of blood components", som opdateres hvert år på basis af den seneste videnskabelige rådgivning, og som anbefaler ubetalt blodgivning.

Af Niels Mikkelsen, generalsekretær for ISB

Foto: FOCI

Jeg blev lettere rystet forleden...

Donor Nyt har modtaget følgende indlæg fra en donor, der gerne vil være anonym. Denne donor fik for nyligt at vide, at han er "falsk positiv".

Jeg blev lettere rystet forleden. Lige som jeg kom hjem ringede telefonen. Det var fra Blodbanken.

Jeg havde været til tapning et par uger forinden. "...Vi har testet din blodprøve", sagde lægen, "...og den er testet falsk positiv". Han fortsatte med et eller andet om virus, men jeg var helt paf. Et øjeblik flød tingene sammen; virus, test, smitte, falsk positiv...POSITIV!

Jeg ved, at I tester blodet for farlige ting som HIV og smitsom leverbetændelse, så det her var virkelig slemt!

- "Stop, holdt!!! Positiv hva'-for-noget? - og hvilke virus?!"
Fik jeg sagt. Og lægen svarede beroligende; "Du er ikke rigtig positiv, kun FALSK positiv!"... og så fik jeg en

længere forklaring på, hvorfor nogle blodprøver indimellem tester positiv i den første undersøgelse, men negativ i en anden og grundigere undersøgelse... og heldigvis for det! Der var altså ikke noget galt.

Selv efter den lange samtale med den velmenende læge hamrede mit hjerte stadig, da jeg lagde røret på. Jeg tror, at det, som fik mig ud af fatningen, var fagudtrykket "falsk positiv". Med et andet navn ville jeg måske have været en ubehagelig oplevelse foruden. For jeg vidste ikke før min telefonsamtale, at der fandtes en mellemkategori mellem negativ og positiv.

Jeg ved af erfaring, at personalet i Blodbanken er utrolig flinke, og at de meget gerne vil dele ud af deres faglige kendskab... men vær opmærksom på det med fagudtryk, det kan godt misforstås!

Falsk alarm!

Blodbankens testmetoder kan sammenlignes med en alarm, der er indstillet meget fint. Det hænder, at en alarm går i gang, uden at der er noget galt. Når dette sker, kalder man det "falsk positiv". Når en donor får at vide, at han eller hun er "falsk positiv", bliver de sommetider forskrækkede. Det er der ingen grund til - det kan man læse om her.

Ingen metoder er 100% fejlfrie. De almindelige undersøgelsesmetoder for virusantistoffer er så følsomme, at de i få tilfælde fejlagtigt vil give et udslag, selv om der ikke er antistoffer til stede. De kan i den forstand sammenlignes med en meget følsom tyverialarm, som kan sættes i gang af en kat på taget eller en nysgerrig mus. Men man kan ikke på alarmerne høre forskel på, om det er en kat eller en tyv, der udløser alarmerne.

Derfor bliver alle blodprøver, som har udvist positiv reaktion i den almindelige antistofundersøgelse, efterundersøgt med mere udviklede og ressourcekrævende metoder. Hvis disse metoder også udviser et positivt signal, beviser det tilstedeværelsen af antistoffer og dermed af virusmitte. Imidlertid er følsomheden af disse efterundersøgelser ikke altid så høj som følsomheden af den første undersøgelsesmetode, og det kan derfor være vanskeligt med efterundersøgelsesmetoderne at bevise, at blodprøven ikke indeholder antistoffer.

Tvivlsomt resultat

Blodbanken kan således stå i en situation, hvor det med sikkerhed kan siges, at prøven ikke er ægte positiv - på den anden side kan blodbanken ikke bevise, at den er negativ. Blodbanken må derfor kalde den "inkonklusiv" eller på bedre dansk "tvivlsom". Problemet er nu, at personer, der

lige er blevet smittet, kan udvise et tilsvarende tvivlsomt resultat i den sidste del af de én til tre måneder, det varer, før de bliver ægte positive.

Ved at undersøge en ny blodprøve taget et par måneder efter den første blodprøve, for eksempel ved næste tapning, kan man med 100% sikkerhed skelne den normale, ikke-smittede fra den, der lige er blevet smittet. Den normale vil nemlig enten være blevet negativ igen eller fortsat udvise det samme tvivlsomme mønster. Den, der for nylig var blevet virusmittet, vil derimod med sikkerhed være blevet ægte positiv ved undersøgelsen af den nye blodprøve.

Blodbanken er forpligtet

I de tilfælde, hvor det kræver en ny blodprøve to måneder senere for at bevise, at blodet ikke er smittet, bliver man nødt til at kassere blodet fra den første tapning, da det ellers vil blive for gammelt. Hos nogle - helt normale og raske donorer - kan tendensen til tvivlsomme reaktioner i undersøgelserne holde sig i årevis. Dette skyldes ikke sygdom hos donor, men en teknisk ufuldkommenhed ved undersøgelsesmetoden. Imidlertid betyder det, at hver gang en sådan donor giver blod, tager det et par måneder, før man kan frikende blodportionen for virusmitte, og blodportionen går derfor hver gang tabt. Blodbanken vil i disse tilfælde vælge at oplyse donor om situationen og foreslå en pause som donor.

Donor kan være forviset om, at såfremt blodbanken finder en ægte positiv reaktion, vil det blive meddelt vedkommende. Faktisk er blodbanken **forpligtet** til at underrette og tilbyde behandling. Dels fordi der er risiko for at donor kan smitte videre og dels for at tilbyde behandling.

Af Thomas Oldrup
Kilde: De Transfusionsmedicinske Standarder

250 om året

- Vi finder i H:S området 30-40 donorer på årsbasis, som vi må bede om at holde pause med donorvirksomhed på grund af "falsk alarm". Vores "kontaktflade" er i størrelsesordenen 30.-40.000 donorer på årsbasis, så det rammer altså cirka én ud af 1.000 donorer på årsbasis, fortæller Ebbe Dickmeiss, overlæge i Rigshospitalets Blodbank, der også understreger, at der udelukkende er tale om et teknisk problem ved målemetoden, og at der ikke er noget galt med blodprøven.

I hele Danmark vil det omtrent svare til 250 donorer om året.

Landsmøde 2001

Fotos: Erling Lundemann

Landsformand Børge Stjernholm aflægger sin beretning.

Landsmødets flotte logo.

Hvert andet år afholder Bloddonorerne i Danmark et stort landsmøde, hvor frivillige fra hele landet deltager. Sundhedsminister Arne Rolighed åbnede mødet.

Knap 200 mennesker mødtes den 6. oktober i Korsør for at drøfte fremtiden for Danmarks 250.000 bloddonorer.

Landsmødet blev åbnet af en veloplagt Sundhedsminister Arne Rolighed. Han fandt, at bloddonorerne skulle være stolte over at have stået fast på deres værdisæt igennem mange år. Regeringen bakker fuldt op om principperne om, at Danmark skal være selvforsynende, og at blodet er en gave, som ikke er til salg til højstbydende.

Omlægninger af blodforsyningen skal ikke hastes igennem; tværtimod værdsættes stabiliteten i korpene, hvis frivillighed og arbejdsindsats påskønnes højt af regeringen. Amterne ville næppe kunne betale sig fra den fornyelse på 30.000 nye bloddonorer hvert år, som med den nuværende frivillige indsats foregår løbende og stort set smertefrit.

Ældre end folketingets gennemsnitsalder

Korsørs borgmester, Flemming Erichsen, bød velkommen til byen. Årets Bloddonor, Lene Fribo, fik overrakt sin hædersbevisning med et langt og stående bifald, som Lene fulgte op på med en stor opmuntring til de mange frivillige. Det blev også besluttet at sende en hilsen fra landsmødet til Bloddonorernes nye protektor, Prins Henrik.

Landsformand Børge Stjernholm glædede sig i sin beretning bl.a. over, at ønsket på sidste landsmøde om at forynge korpset, ganske langsomt er ved gå i opfyldelse. Ved håndsoprækning viste det sig dog, at kun otte i lokalet var under 40 år.

- Vi er yngre end det kinesiske polit-bureau, men vi er stadig ældre end folketingets gennemsnitsalder. Og det er ikke godt nok, slog Børge Stjernholm fast.

Fem arbejdsgrupper

Derefter blev deltagerne spredt ud i fem forskellige arbejdsgrupper. Sidst på eftermiddagen mødtes alle igen, og grupperne fremlagde resultatet af deres drøftelser.

„Donorer er ikke ligesom lommeuld. De kommer ikke af sig selv.” - Landsformand Børge Stjernholm

En af grupperne om **fastholdelse af donorer** konstaterede f.eks., at emblemerne har overlevet sig selv. Gruppen var dog ikke enig, om emblemerne bør afskaffes eller ej, men anbefalede på det varmeste, at der blev fundet alternativer, som donor så selv kan vælge imellem. Disse alternativer skal også have en bloddråbe indgraveret. Gruppen var enig om, at det er meget positivt med den direkte postomdeling af Donor Nyt til den enkelte bloddonor, og fandt, at den øgede omkostning skal kompenseres ved et forhøjet tappegebyr. Flertallet i gruppen ønskede en fælles gave for 75-gangs donorer, men samtidig var der enighed om, at man ikke var donor for at opnå gaver.

En anden af grupperne var imod, at man honorerede donorer for at have stået til rådighed i 25 år, for man skal ikke bare blive "hængende" for at få en gevinst. Det afgørende er, at der altid er det tilstrækkelige antal donorer til rådighed.

Af Niels Mikkelsen

Skælskør Marinegarde tog imod.

Årets Bloddonor, Lene Fribo, med sin hædersbevisning.

Malou Rode og Valdemar Søndergaard fra markedstøringsudvalget.

Ministeren og landsformanden deler lektüre.

Angående rapporten "**Det Innovative Transfusionsvæsen**" var det forfriskende at høre om forslag til helt at forandre den nuværende blodforsyning. Debat er vigtig, og det kræver nye idéer udefra.

Næste møde i 2003

Landsmødet er åbent for alle bloddonorer i Danmark, men tilmelding sker gennem det lokale korps. På grund af den åbne deltagelse er landsmødet i sig selv ikke beslutningsdygtigt, men det kan komme med indstillinger til landskomiteén, der holder møde dagen efter, og som kan vedtage mødedeltagernes forslag.

"Vi må give plads til de unge, hvor det er muligt. Vi må huske, at sagen ikke er til for os. Det er os, der er til for sagen." - Landsformand Børge Stjernholm

Gruppen, der havde drøftet **donorskader**, fremlagde en statistik, der viste, at skader forekommer ved 21 ud af 100.000 tapninger. Overlæge Jan Jørgensen fra blodbanken på Skejby Sygehus fortalte, hvordan antallet af skader kan reduceres.

Vedrørende oparbejdning af plasmaprodukter er der en væsentlig risiko ved at ændre det nuværende system. Derfor indstillede gruppen om **ny blodforsyningslov**, at man fastholder den nuværende lov og beholder oparbejdningen af plasmaprodukter på Statens Serum Institut. Hvis oparbejdningen skal foretages i udlandet, skal sikkerheden - herunder forsyningsikkerheden - være mindst ligeså stor som nu.

Blandt grundene til, at Bloddonorerne bør deltage i **internationalt arbejde**, fremførte én af grupperne disse:

- Fordi vi har "pligt" til at varetage vores interesser overfor Europaråd, WHO og EU.
- For at styrke frivillig, ubetalt donorvirksomhed generelt, ud fra en etisk holdning.
- For at styrke vores ansigt udadtil overfor danske unge, der er internationalt orienteret.
- Og så er det sjovt og lærerigt at rejse ud, og nyttigt at lære andre at kende fra andre lande.

Landsformanden nævnte, at forslagene fra sidste landsmøde om, at landsmødet skulle vælge landsformanden og kunne ændre vedtægterne, var blevet drøftet intenst. Konklusionen var dog, at forslagene ikke kunne anbefales, på grund af en række praktiske problemer, især vedrørende udpegningsdelegerede til landsmødet, stemmevægte m.m.

Efter landsmødet blev der sluttet af med fest.

Næste landsmøde afholdes i 2003, antageligt i Aalborg.

Billeder af donorkorpset i 1941

I Spejdernes blad, *Væbneren*, kunne man læse denne artikel for 60 år siden. Den var skrevet af **Tage Carstensen**, der havde stiftet bloddonorbevægelsen i Danmark ti år forinden, og som desuden var næstformand i spejderbevægelsen. Artiklen - som vi her gengiver præcist, som den stod i *Væbneren* november 1941 - var ledsaget af en stribe morsomme gamle billeder, af hvilke vi desværre kun har fundet plads til nogle stykker.

"I næsten 10 Aar har Spejdere og Væbnere frivilligt givet Blod til syge Mennesker, som ikke paa anden Maade har kunnet faa Hjælp, og derved været med til at redde talrige Menneskeliv. Vi bringer her nogle Billeder fra Arbejdet i det københavnske Korps - særlig fra den Del af Virksomheden, som den enkelte Donor kun glimtvis faar at se.

Spejdere samles i Korpsets Venteværelse paa Statens Seruminstitut, hvor Professor, Dr. Med. Foged og hans Medhjælpere foretager Lægeundersøgelsen.

I Laboratorierne undersøges Blodet af Afdelingsleder, Dr. Med. Marcussen. Er Spejderen efter disse Prøver egnet til Bloddonor, indgaar han som Medlem af Korpset.

Sygeplejerske, Frk. Krull, som de fleste københavnske Spejdere kender, leder Dag og Nat Alarmeringen til Transfusion efter det store Kartotek paa Seruminstituttet. Paa Billederne til højre overvaager Professor Foged Blodtagningen fra en Donor og Blodoverføringen efter en Operation paa Bispebjerg Hospital. I særlige Tilfælde leverer Korpset konserveret Blod i Beholdere, som opbevares i et Køleanlæg paa Seruminstituttet og i vanskelige Tilfælde, hvor almindelig Blodoverføring ikke taales, Blodserum, som kan erstatte en Blodoverføring.

De vigtige Opgaver, Korpset har paataget sig, kræver en stadig Forøgelse af Medlemstallet. - Meld dig som Donor!"

Af Tage Carstensen

Sproglige problemer i blodbanken

Bloddonorerens landskontor får ind imellem henvendelser fra udlændinge, der er bosat i Danmark, og som gerne vil give blod. Til dem, der ikke taler dansk, er det høflige svar: Nej tak!

Bloddonorsystemet bliver ind imellem opfattet som diskriminerende, fordi man ikke kan blive donor, med mindre man læser og forstår dansk godt. Det skyldes, at den potentielle donor skal igennem et interview for at kunne give blod. Interviewet skal kunne foregå i **enrum**, uden at der er en tolk med i rummet. Det er vigtigt, at interviewprocessen foregår i enrum, så donoren ikke lægger skjul på noget.

I de Transfusionsmedicinske Standarder, som alle blodbanker retter sig efter, står der ordret: "Det skal være muligt at kommunikere direkte med donor på dansk uden brug af tolk, og donor skal være i stand til at forstå det udleverede informationsmateriale."

Så sprogkravet stilles altså ikke, fordi blodbankerne ikke kan lide udlændinge, men for at sikre, at donorerne kan være helt ærlige i det indledende interview, der medvirker til at give den størst mulige sikkerhed for modtageren af blodet.

"Det skal være muligt at kommunikere direkte med donor på dansk uden brug af tolk, og donor skal være i stand til at forstå det udleverede informationsmateriale."

- De Transfusionsmedicinske Standarder

Tre års karantæne ved besøg i hjemlandet

Det kan også være et problem for udlændinge, hvis deres hjemlande er omfattet af rejsekarantæne. Almindelige rejsende i disse lande får kun seks måneders karantæne, men hvis man er født eller opvokset i et sådant land, reaktiverer man den tre-årige karantæne ved hvert besøg, og derfor bliver nogle herboende udlændinge reelt aldrig karantænefri.

Hvis man er født eller opvokset i et land, hvor malaria optræder hyppigt, får man efter tilbagevenden til Danmark tre års karantæne, fordi man kan udvikle immunitet efter at være stukket et vist antal gange. Så selvom man ikke selv bliver syg, kan man altså stadig smitte andre ved overførsel af blod.

Hvis disse krav er opfyldt - at man læser og forstår dansk, og man ikke er i rejsekarantæne - er man **MEGET** velkommen som donor, uanset nationalitet, hudfarve og religion.

Foto: Scanpix Nordfoto

Bloddonorernes nye protektor

Hans Kongelige Højhed Prins Henriks sekretariat på Amalienborg har meddelt, at Prinsen vil være Bloddonorernes nye protektor. Bloddonorernes tidligere protektor, Dronning Ingrid, døde sidste efterår.

- Jeg skal herved meddele, at det er blevet besluttet, at Hans Kongelige Højhed Prinsen fremover påtager sig protektionen af Bloddonorerne i Danmark, skriver sekretariatschef Mogens Christensen. - Hans Kongelige Højhed har bedt mig meddele, at Prinsen ser frem til samarbejdet med Bloddonorerne.

Hans Kongelige Højhed Prins Henrik er født Henri-Marie-Jean André greve de Laborde de Monpezat og er 67 år gammel. Ifølge hjemmesiden www.kongehuset.dk er Prins Henrik æresmedlem af en lang række selskaber, foreninger og klubber og med i mange bestyrelser - flere af dem som præsident. Han har modtaget en række danske dekorationer og mange udenlandske ordener og hæderstegn. Endelig er han protektor for et halvt hundrede selskaber og foreninger (bl.a. Dansk Epilepsiforening, Dansk-Fransk Handelsunion, Zoologisk Have, Det Danske Huguenotsamfund og Dansk Petanque Forbund).

En forstenet dråbe til blodbanken

HERNING: Den 3. oktober mødte en trofast donor, Bent Søndergaard, op i tappelokalet i Herning for 45. gang. Men desværre også for sidste gang, da han en uge senere rundede de 65 år. Søndergaard meldte sig som donor i 1964 - i sig selv en fin bedrift - men det usædvanlige ved denne tapning var, at donoren medbragte en afskedsgave til blodbanken.

Efter at være gået på efterløn begyndte Søndergaard at hugge og slibe sten til diverse skulpturer. Og som sin afskedsgave til blodbanken havde han lavet en ganske særlig gave: En bloddråbe, slebet til i en rødlig sten, placeret lidt skråtstillet på en mørkstensokkel.

Hernings blodbank er for nyligt flyttet i nye lokaler, og derfor blev skulpturen ekstra værdsat til det nye tappelokale, melder Annie Pedersen, der er ledende bioanalytiker i blodbanken på Herning sygehus.

Foto: Copyright klinisk foto, Herning Centralsygehus 2001

Foto: Burt Seeger

Rådhuspladsen

KØBENHAVN: H:S Blodbank deltog i et vellykket arrangement på Rådhuspladsen med stand både på pladsen og inde i Rådhuset. Standen var godt besøgt, og de frivillige fik 128 nye tilmeldinger og uddelte store mængder materiale, bolcher, balloner m.m.

“Dråben”

Min sidste beskedne indsats
Med at få gerningen gjort,
Er måske den lille dråbe,
Der gør den til noget stort.

Dråben skaber langtidsglæde
I mit hylsters bankende indre,
Den flyder ganske roligt ud
Og vil samvittigheden lindre.

I livsbekræftende timer
Er det ej forbudt at håbe
På verdens redning - næsten da,
Af min lille dråbe...

Af Arly Petersen, Tønder

Donoranedote

Jeg sejlede i maskinen hos Mærsk fra 1964 og startede som bloddonor i Den Persiske Golf. Jeg mener, det var i Kuwait-området, områderne var ofte gudsfordømte ørkenvidder. Vi fik lokale penge, svarende til ca. 100 kr., men disse måtte ikke føres ud af landet, og vi havde ikke en jordisk chance for at drikke dem op. Så vi købte i stedet chokolade og is i større mængder, da det var ekstremt billigt uden afgifter på nogen måde.

En nordmand ville med hver gang, cirka hver tredje måned, selvom han vidste, at han besvimele hver gang. Vi andre måtte blot garantere, at han fik omsat sine penge og blev båret ombord med alle herlighederne!

Fra Poul Øregård, Risskov (donor i Danmark 50 gange)

Illustration: Annette Carlsen

Foto: Burt Seeger

Sundhed & Velvære

FREDERIKSBERG: I et samarbejde mellem Bloddonorerne i Storkøbenhavn og H:S Rigshospitalet stillede de op med en stand i Forum på Frederiksberg, hvor den årlige sundhedsmesse blev afholdt den 12. til 14. oktober.

- Vi var heldige at hverve 236 nye donorer på tre dage, hvilket var et rigtig godt resultat, fortæller Karen Madsen fra Rigshospitalet, som fortsætter: - Standen var godt besøgt af både unge, ældre og en del børnefamilier. Vi fik uddelt en masse foldere og håber på endnu flere tilmeldinger efterfølgende.

Donoranedoter søges

Har du en god historie fra blodbanken, eller om at være donor, hører vi gerne fra dig. Send historien til Donor Nyt, Vesterbrogade 191, 1800 Frederiksberg C (mærk kuverten „Donoranedote“) eller på e-mail til donor-nyt@bloddonor.dk. Du hører fra os, hvis vi bruger historien. Vi honorerer de bedste historier med en flot donortaske og offentliggør dem her i Donor Nyt.

Er du **sund og rask**, mellem **18 og 60 år** og vejer du over **50 kilo**, kan du blive bloddonor. Brug denne kupon eller tilmeld dig på www.bloddonor.dk

Sendes ufrankeret
Bloddonorerne
betaler porto

Bloddonorerne i Danmark

Vesterbrogade 191
+++ 6046 +++
1931 Frederiksberg C

Hvad er det?

På billedet ses et eksemplar af den bronzeplakette, som Bloddonorerne benyttede fra 1937 til 1960. Hvis du kan gætte, hvad plaketten blev brugt til, kan du vinde en unik rygsæk.

Plaketten, der ses her på siden, blev indført i 1937. Den er af bronze og teksten på den er: "SPEJDERNES & VÆBNERNES FRIVILLIGE BLODDONORKORPS I DANMARK." Indtil 1960 blev den foræret til donorer, der havde udført en særlig præstation.

Hvis du kan gætte, hvad denne præstation er, kan du deltage i konkurrencen om 20 unikke rygsække med bloddråbe-logo på. Rygsækkene er de sidste, der er på lager, og der vil ikke blive produceret flere, så vinderne kan med rette påstå, at deres sæk er noget helt specielt.

Skriv på et postkort, hvad du tror, plaketten blev uddelt for, og send det til Bloddonorerne i Danmark, Vesterbrogade 191, 1800 Frederiksberg C. Du kan også faxe på 7013 7014 eller maile på donor-nyt@bloddonor.dk.

Vi trækker lod blandt de rigtige besvarelser, der er nået frem før 1. januar 2002, og de 20 udtrukne får hver tilsendt en af de sidste Bloddonor-rygsække. Vinderne får direkte besked og offentliggøres desuden på vores hjemmeside www.bloddonor.dk.

I næste Donor Nyt løfter vi sløret for det rigtige svar.

Foto: Thomas Oldrup

Konkurrence

Af Thomas Oldrup

Redaktionen ønsker
god jul og godt nytår!

Donor Nyt nr. 65
32. årgang
December 2001

Udgivet af:
Bloddonorerne i Danmark
Vesterbrogade 191
1800 Frederiksberg C
Tlf.: 7013 7014
Fax: 7013 7010
E-mail: donor-nyt@bloddonor.dk
www.bloddonor.dk

Ansvarshavende redaktør:
Niels Mikkelsen

Redaktion:
Signe Borup
Kristian Broberg
Brith Lund Jørgensen
Thomas Oldrup
Malou Rode

Lægefaglige konsulenter:
Jan Jørgensen
Ellen Taaning

Design: Datagraf Auning as
Tryk: Graphx
Trykt på svanemærket papir

Forsidefoto: Burt Seeger

Eftertryk eller anden gengivelse af dette blad er velkomment, men med kildeangivelse.

Oplag: 235.000
ISSN nr.: 0902-2643
Næste udgivelse: Marts 2002

Giv blod!

DONORTILMELDING

DN 65/2001

Stilling/Navn _____

Gade _____

Postnr. _____ By _____

Personnr./Fødselsdato _____ Telefonnr. _____

Arbejdssted _____ Telefonnr./lokalnr. _____

Har du tidligere givet blod? Ja Nej Hvor _____

Evt. blodtype _____

Evt. bemærkninger _____

Ønsker at blive tappet i _____
(stednavn)

Dato _____ Underskrift _____